

Blahoslav Baťa: Chrudimské noviny – regionální týdeník a politické změny 1938 - 1942 **FSV UK, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra mediálních studií**

Práce Blahoslava Bati se věnuje regionálnímu tisku, což je oblast, ve které má dosavadní výzkum médií značné rezervy. Každý pokus o její bližší zmapování si tedy zaslouží pozornost. Diplomant si za předmět svého bádání zvolil týdeník Chrudimské noviny, který vycházel v Chrudimi v letech 1938 – 42. Hlavním záměrem autora mělo být přitom zkoumání proměn tohoto periodika ve zmíněném období. Hlavní metodou práce měla být obsahová analýza úvodníků. Zvolený vzorek je vzhledem ke krátkému období vycházení kompaktní a reprezentativní, protože zahrnuje všechny úvodníky, které byly v Chrudimských novinách uveřejněny od jejich vzniku až do jejich zastavení.

Samotná práce se skládá ze dvou relativně samostatných celků. V první části podává diplomant stručnou, ale dostatečnou charakteristiku období a prostředí, v němž Chrudimské noviny vycházely. Poměrně obsáhle se též zabývá mediální legislativou a dalšími podmínkami, které utvářely podmínky pro působení tisku v daném období, a které samozřejmě významným způsobem ovlivňovaly i jeho obsah. Na závěr této úvodní části nabízí diplomant pohled na redakční a vydavatelské zázemí Chrudimských novin. Druhou část práce tvoří samotná obsahová analýza vybraného periodika. Diplomant si zkoumaný vzorek rozdělil do logických celků. Každý z těchto celků postihuje politicky i společensky poměrně vyhraněné období, čímž si diplomant vytvořil dobré výchozí podmínky pro zjištění proměn, jimiž obsahové zaměření úvodníků Chrudimských novin v průběhu jejich krátké existence prošlo.

Pro zjištění proměny obsahu a názorového ladění úvodníku ve zkoumaném období si diplomant vybral metodu obsahové a jazykové analýzy. Právě ve zvládnutí této metody se ovšem skrývá největší slabina práce. Autor sice v úvodu nabízí určité teoretické ukotvení a vysvětlení použité metody, podle mého názoru měl však této části věnovat více času i prostoru. Jako nedostatečná se mi jeví také literatura, na kterou se diplomant v rámci objasnění své výzkumné metody odvolává. Dva tituly ze syntetizující (Jiráková, Jan – Köpplová, Barbara.: Média a společnost) a slovníkové literatury (Reifová, Irena: Slovník mediální komunikace) jsou v tomto případě nedostačující.

Nedostatečné povědomí o metodě se pak projevuje i v poměrně vágním rozvržení tématických oblastí, do kterých si diplomant zkoumané úvodníky pro potřeby analýzy rozčlenil. Vysvětlení postupu, na jehož základě si jednotlivá témata určil, přitom v textu chybí. Jednotlivé tématické kategorie se navíc v rámci jednotlivých zkoumaných období neshodují, čímž je jakákoliv komparace vývoje obsahového zaměření úvodníků v jednotlivých obdobích značně ztížena.

Základní problém celé analýzy ovšem spatřuji ve vymezení kategorií záměru a prostředků. Kategorie záměru měla podle vysvětlení, které diplomant podává v části věnované metodě (viz str. 9 – 10), „vystihnout záměry (preferované čtení), kterými chtěl týdeník oslovit čtenáře“. Ani v tomto případě však diplomant nevysvětluje, jakou metodou k jednotlivým „záměrům“ došel. Celý postup se tak jeví jako velmi subjektivní a stejným dojmem pak působí i „záměry“, které autor jednotlivým úvodníkům v rámci analýzy přisuzuje. Ještě výrazněji se tyto nedostatky projevují v kategorii prostředků. Zde chtěl diplomant ukázat, jakými prostředky mělo být preferované čtení z kategorie záměru v konkrétním úvodníku dosaženo. Velmi často tak činí prostřednictvím vybrané krátké citace z článku. Takový postup však podle mého názoru taktéž obsahuje značnou míru subjektivity. Autor navíc v úvodním vymezení metody uvedl, že použije nejen obsahovou, ale i jazykovou analýzu. Pouhé citování částí textu bez jakéhokoliv rozboru použitých jazykových prostředků však o využití této metody nikterak nevypovídá.

Problematický je také výběr úvodníků, které byly do analýzy zařazeny. Diplomant sice v úvodní části týkající se metody vysvětluje, že některé úvodníky záměrně vynechal, protože by podle jeho zjištění „měly na danou analýzu zanedbatelný vliv a nepostihovaly by téma politické změny“. I tento přístup však budí silný dojem subjektivity. Údaje v tabulkách informujících o počtu úvodníků, které se v jednotlivých obdobích vztahovaly k určitému tématu, navíc v naprosté většině případů nesouhlasí s počtem úvodníků, které jsou uvedeny v rámci podrobnějších tématických tabulek, v nichž jsou texty členěny dle záměru, prostředků a zdroje. Tato neshoda pak ve čtenáři vyvolává zmatek a vzbuzuje pocit nedůvěry k předkládaným údajům (v tabulce „Obranná politika“ (str. 70) např. uvádí tři texty, podle tabulky o četnosti však byly čtyři (str. 67), podobně viz tabulka „Osobnosti“ a další)). Tématické tabulky, v nichž jsou texty členěny dle záměru, prostředků a zdroje, jsou navíc nabízeny jen pro některé uvedené tématické okruhy, což opět vyvolává pochybnosti o zvolené metodě a jejím provedení (např. v podkapitole, která obsahuje analýzu období od září 1939 do konce roku, jsou uváděny tři tématické okruhy úvodníků – „Pronacistické“, „Otázka tisku“, „Neutrální témata“ - tabulka je však nabízena pouze pro „Pronacistické“. Navíc je zde uvedeno pouze pět textů, ačkoliv podle shrnující tabulky informující o četnosti úvodníků jich mělo být v rámci této kategorie 12, podobný nesoulad se objevuje i v tabulkách zachycujících období do příchodu R. Heydricha a v tabulkách týkajících se posledního období vycházení Chrudimských novin). Další zmatek navíc vyvolává skutečnost, že diplomant ve druhém a třetím období zařadil do analýzy i jiné texty, než úvodníky.

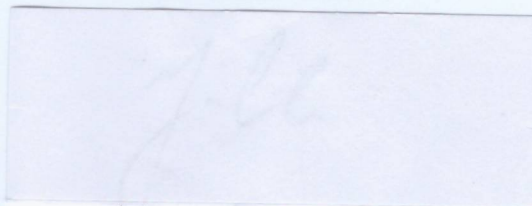
K úvodní části práce, která uvádí čtenáře do politického a společenského kontextu, nemám výraznějších připomínek. Určité rezervy vidím pouze ve výběru zdrojů, z nichž diplomant při tvorbě této kapitoly čerpal. Často se odvolává na „Paměti“ Václava Černého. Tento zdroj je však, dle mého názoru, značně subjektivní, a neměla mu být v rámci práce přikládána taková váha. V některých případech mohlo být citacím věnováno více pozornosti. Například na straně 25 cituje diplomant zmíněnou práci Václava Černého, který uvádí, že národ přijal Národní souručenství chladně. Hned v následující citaci z práce Pavla Maršálka (Protektorát Čechy a Morava) však uvádí, že „úspěšný nábor byl lidmi pochopen jako výraz protestu proti nacistické okupaci“ (viz str. 26). Čtenář je pak na pochybách, jak to s tím Národním souručenstvím vlastně bylo. Při popisu politické a společenské situace před a pomnichovského Československa autor zapomíná uvádět, z jakých zdrojů čerpal. Tímto nešvarem trpí zejména podkapitola „Soumrak Mnichova“, která se věnuje období od ledna do září 1938. Někdy je výklad trochu zkratkovitý a matoucí, zejména pokud se čtenář v daném období příliš neorientuje (viz např. str. 31 – „Celý veřejný život byl podřízen nejen okupační moci, ale také působení symbolu kolaborace, ministra školství a národní osvěty Emanuela Moravce. Za této situace spáchali na zastupujícího říšského protektora atentát.“). Na straně 42 autor hovoří o Tiskovém odboru předsednictva tiskové (správně „ministerské“) rady a o několik řádek níže uvádí Tiskové oddělení prezidia ministerské rady. Nejednotnost terminologie pak může vzbudit pocit, že šlo o dvě různé instituce (podobná nejednotnost viz např. str. 43 a 44, kde autor nejprve hovoří o Wolmarovi a posléze o Wolframovi). Na straně 45 autor tvrdí, že legální protektorátní tisk začal být po nástupu Moravce silně aktivistický. Toto tvrzení je však, podle mého názoru, přinejmenším sporné. Aktivismus se v tisku projevoval poměrně výrazně již předtím. Autor při rozboru jednotlivých článků často pracuje s termíny „propaganda“, „propagandistické prostředky“ apod., ale nikde nevysvětluje, co si pod tím představuje.

V kapitole popisující situaci v regionu diplomant čerpá výhradně z jednoho zdroje, který je navíc zaměřen pouze na město Chrudim. Kapitola tak nezachycuje situaci v regionu, ale pouze ve městě Chrudimi, ačkoliv Chrudimské noviny se podle jeho údajů profilyovaly jako krajský týdeník (viz např. str. 49).

Téma, které si Blahoslav Baťa vybral pro svou diplomovou práci je velmi zajímavé, v jeho zpracování se však jistě dají nalézt rezervy. S přihlédnutím k výše zmíněným připomínkám doporučuji práci k obhajobě a navrhuji ji hodnotit stupněm chvalitebně.

V Praze dne 29. ledna 2006

PhDr. Jan Cebe

A rectangular box containing a handwritten signature in blue ink, which appears to be 'J. Cebe'. The signature is written in a cursive style.